

Zasady diagnostyki ultrasonograficznej dla okresu prenatalnego z uwzględnieniem zaleceń Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników

prof. dr hab. n. med. Piotr Kaczmarek

Klinika Perinatologii, Położnictwa i Ginekologii, Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi

Zgodnie z rekomendacjami Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników u ciężarnej należy wykonać trzy przesiewowe badania ultrasonograficzne płodu w okresie¹:

- 11,0-13,6 tygodnia ciąży
- 18-22 tygodnia ciąży
- 30-34 tygodnia ciąży.

W zakresie układu moczowego płodu pierwsze z tych badań umożliwia:

- ocenę obecności pęcherza moczowego (obligatoryjna) oraz uwidocznienie nerek w przypadkach dużego ryzyka nieprawidłowości (nieobligatoryjne; głowicą przezpochwą lub przezbrzuszną o wysokiej częstotliwości)
- wykrycie niektórych patologii, np. zastawki/agenezji cewki tylnej, poszerzenie miedniczki nerkowej, a w badaniach celowanych – agenezji nerek/nerki.

Drugie badanie pozwala na:

- optymalną ocenę budowy układu moczowego z uwidocznieniem pęcherza moczowego, nerek, układu kielichowo-miedniczkowego (UKM)
- ocenę potencjalnych anomalii: poszerzeń UKM, agenezji układu moczowego (całkowitej/częściowej), alokacji/nieprawidłowości budowy nerek, wycisowienia pęcherza moczowego, uropatii zaporowych, poszerzeń moczowodów, zmian torbielowatych nerek, guzów nerek, małowodzia uwarunkowanego anomaliami układu moczowego.

Trzecie badanie umożliwia:

- weryfikację i/lub monitorowanie wcześniej opisywanych anomalii, szczególnie poszerzeń UKM, uropatii zaporowych, dysplazji torbielowatych
- ocenę budowy układu moczowego z uwzględnieniem później ujawniających się anomalii.

Najczęściej występujące anomalie układu moczowego u płodu – diagnostyka, postępowanie prenatalne, potencjalne leczenie (zarys)

Poszerzenie miedniczek nerkowych jednostronne/obustronne

Cechy ultrasonograficzne poszerzenia miedniczek nerkowych²:

- 11,0-13,6 tygodnia ciąży (I trymestr) – wymiar przednio-tylny (AP) miedniczki nie powinien przekraczać 3 mm
- 18-28 tydzień ciąży (II trymestr) – AP miedniczki: poszerzenie łagodne 5-8 mm, średniego stopnia 8-10 mm, znacznego stopnia >10 mm
- >28 tygodnia ciąży (III trymestr) – AP miedniczki: poszerzenie łagodne 7-10 mm, średniego stopnia 10-15 mm, znacznego stopnia >15 mm.

Agenezja nerek obustronna/jednostronna

Obustronna agenezja nerek zwykle skojarzona jest z bezwodziem po 20 tygodniu ciąży. Zaleca się wykonanie amniotomii diagnostycznej z następową oceną dopplerowską obecności tętnic nerkowych i pęcherza moczowego między tętnicami pępkowymi (ośrodek referencyjny).

Jednostronna agenezja nerek nie powoduje bezwodia, ale nieznaalezienie miąższu jednej z nerek w badaniu prenatalnym nie wyklucza jej ektopii.

Rokowanie w przypadku agenezji obustronnej jest złe, w jednostronnej – dobre³.

Uropatie zaporowe

Najczęściej występującymi uropatiami zaporowymi są miedniczkowo-moczowodowa (możliwe poszerzenie moczowodu/-ów) oraz zastawka/agenezja cewki tylnej (możliwe rozpoznanie już w I trymestrze).

W wybranych przypadkach zastawki cewki tylnej możliwa jest terapia wewnątrznaczyniowa w niektórych ośrodkach referencyjnych z leczeniem objawowym (shunt pęcherzowo-owodniowy) lub przyczynowym (fetoskopia z laserowym nacięciem zastawki). W przypadkach masywnych obustronnych uropatii na wyższym poziomie (najczęściej miedniczkowo-moczowodowych) leczenie jest objawowe (shunt miedniczkowo-owodniowy). Złe czynniki rokownicze, torbiele zwyrodnieniowe w korze nerki wykluczają możliwość zabiegów.

Uropatie jednostronne z prawidłową funkcją nerki przeciwnej nie powinny być wskazaniem do terapii wewnątrznaczyniowej. Rokowanie w przypadkach uropatii zaporowych bywa różne³⁻⁷.

Zmiany torbielowate nerek

Najczęściej występujące zmiany torbielowate nerek to: autosomalna recesywna torbielowatość nerek, autosomalna dominująca torbielowatość nerek, nerki dysplastyczne torbielowate, torbielowatość nerek towarzysząca uropatiom zaporowym. Mogą one współistnieć z innymi anomaliaми (zespołami genetycznymi). Konieczna jest poszerzona diagnostyka w ośrodku referencyjnym (m.in. amniocentez, echokardiografia płodowa, badanie cytogenetyczne, konsultacja genetyczna). W przypadkach dysplazji torbielowatych uwarunkowanych genetycznie należy przeprowadzić wczesną diagnostykę celowaną w I i na początku II trymestru z użyciem głowic przezbrzusnych o wysokiej częstotliwości bądź głowic przezpochwowych, umożliwiającą w niektórych klinicznych sytuacjach

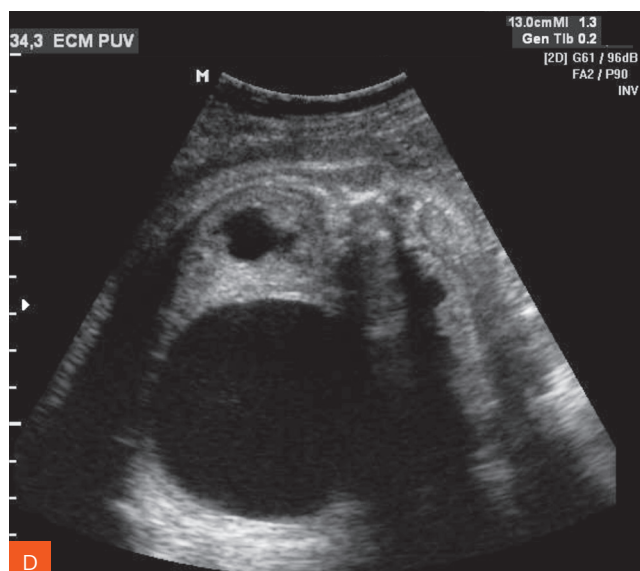
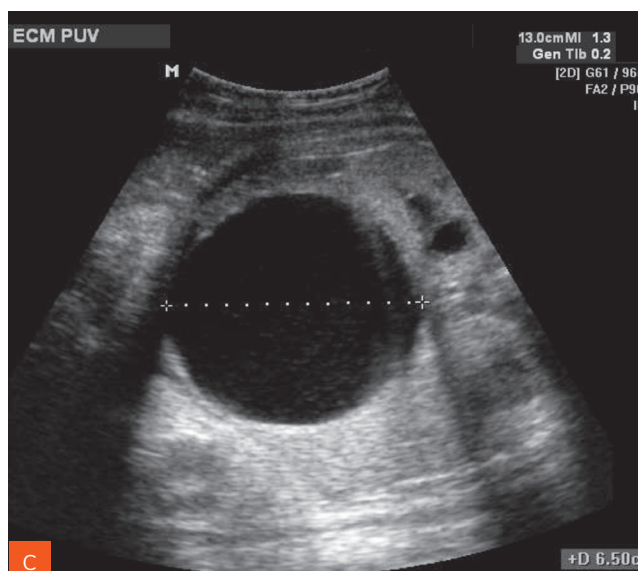
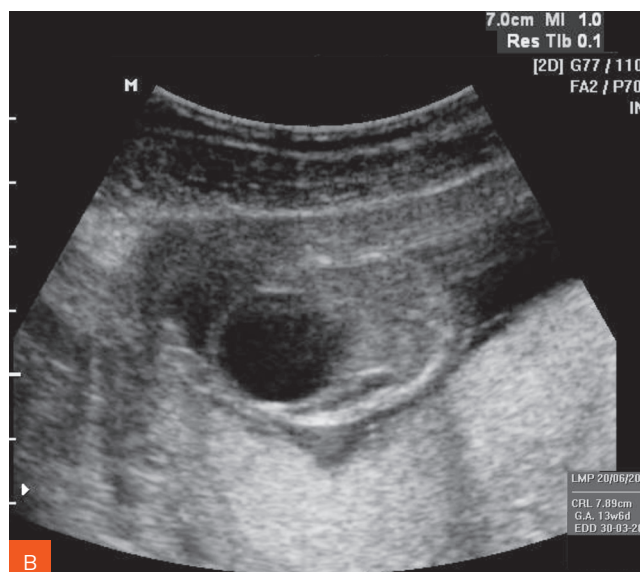
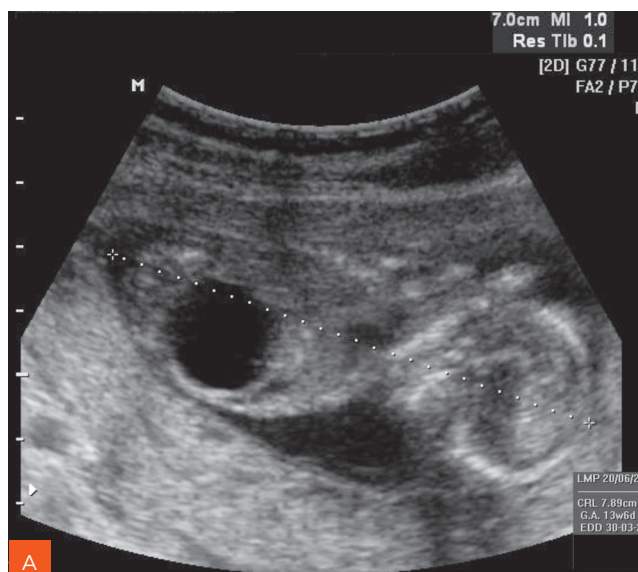
wczesne rozpoznanie wad letalnych i dalsze adekwatne postępowanie.

Możliwość terapii wewnątrzmacicznej jest ograniczona do amniocentezy diagnostycznej, rzadko redukcji największych torbieli w celu umożliwienia porodu drogami natury.

Rokowanie w przypadku zmian torbielowatych nerek jest złe/różne^{2,3}.

Małowodzie

Etiologia małowodzia jest różnorodna. Najczęściej prowadzi do niej: anomalie nerek, przedwczesne odpłynięcie płynu owodniowego, niewydolność łożyska.

Rycina 1A-D. Niska uropatia zaporowa. A, B. Znacznie powiększony pęcherz moczowy w wyniku niskiej uropatii zaporowej w I trymestrze ciąży. C, D. Obraz częściowej przeszkody wypływu moczu z pęcherza moczowego w 34 tygodniu ciąży

O występowaniu małowodzia świadczy wartość wskaźnika objętości płynu owodniowego (AFI – amniotic fluid index) <5 cm. Diagnostyka powinna być prowadzona w ośrodku referencyjnym (amnioinfuzja diagnostyczno-terapeutyczna, echokardiografia płodowa, ocena kariotypu + konsultacja genetyczna w wybranych przypadkach).

W przypadku masywnego odpływania płynu owodniowego nie ma wskazań do ciągłej amnioinfuzji. Dawniej zabieg ten był często wykonywany.

Głównym powikłaniem małowodzia dla noworodka jest hipoplazja płuc. Rokowanie jest różne/złe^{2,3}.

Przykładowe anomalie układu moczowego płodu

Niska uropatia zaporowa (zastawka/agenezja cewki tylnej)

Częstość: 1/2000-4000 noworodków.

Rozpoznanie ultrasonograficzne: znaczne powiększenie pęcherza moczowego połączone z poszerzeniem moczowodów i/lub wodonerczem (ryc. 1).

Ryzyko anomalii chromosomowych: duże/średnie.

Ryzyko anomalii niechromosomowych: duże.

Rokowanie: Częściowa zastawka cewki tylnej – względnie dobre, całkowita – złe, możliwe do poprawy po zastosowaniu terapii wewnątrzmajicznej; agenezja cewki – bezwzględnie złe.

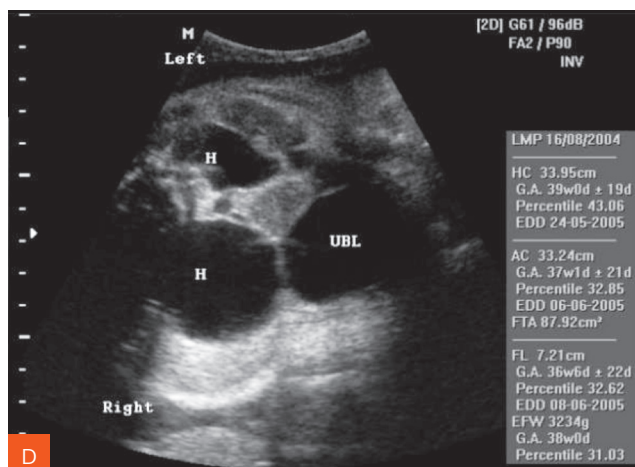
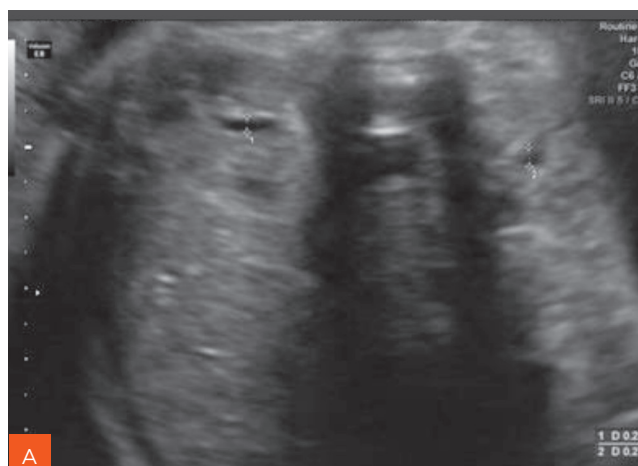
Poszerzenie układu kielichowo-miedniczkowego u płodu

Częstość: 1/5-500 noworodków.

Rozpoznanie ultrasonograficzne: różnego stopnia symetryczne lub asymetryczne poszerzenia układu wyprowadzającego mocz z nerek (ryc. 2).

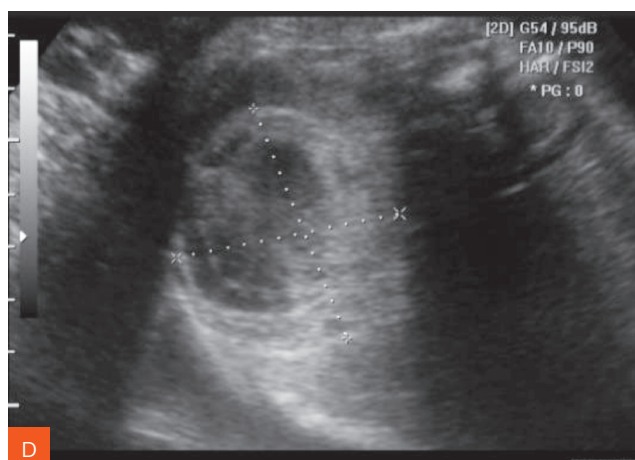
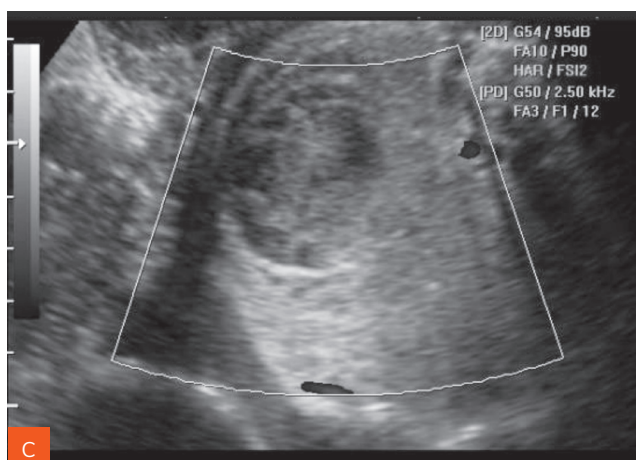
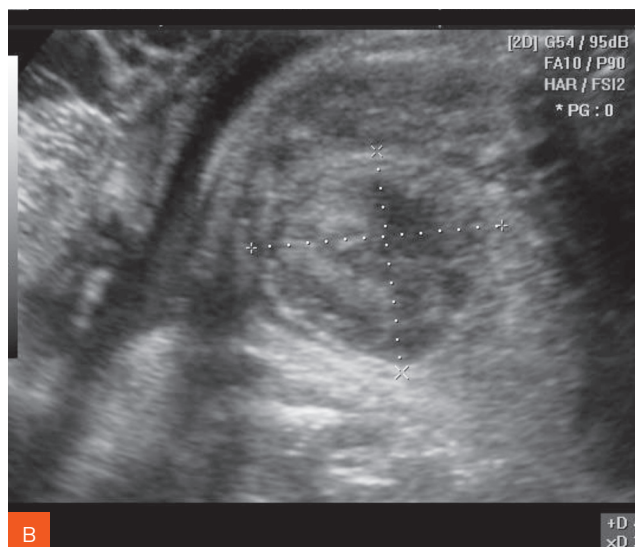
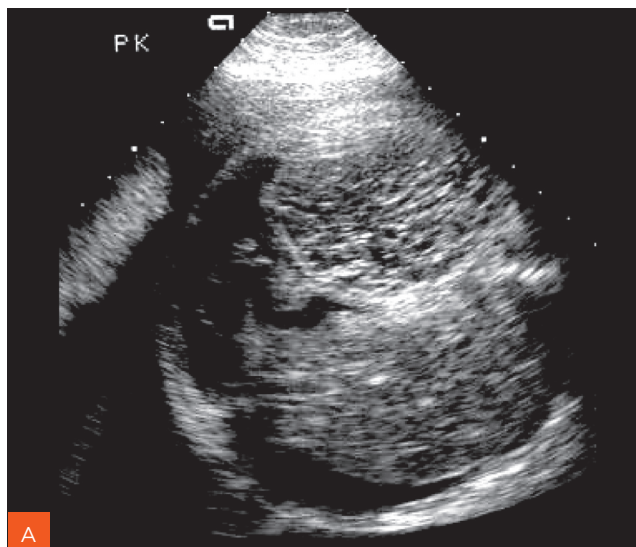
Ryzyko anomalii chromosomowych: małe w przypadkach izolowanych (1-3%) do średniego w przypadkach skojarzonych z innymi wadami (5-15%).

Ryzyko anomalii niechromosomowych: relatywnie małe (6-10%).

Rycina 2A-D. A. Prawidłowy obraz miedniczek nerkowych <5 mm. B. Średniego stopnia poszerzenie miedniczek nerkowych: 7-12 mm. C. Istotne poszerzenie miedniczek nerkowych >15 mm z poszerzeniem kielichów. D. Obustronne wodonercze

Rycina 3A-D. Guzy nerek. A. Nephroblastoma, guz złośliwy powikłany wysiękiem w jamie otrzewnej. B, C, D. Nerczak mezoblastyczny, guz łagodny

Rokowanie: dotyczące przeżycia – dobre, dotyczące czynności układu moczowego po urodzeniu – różne w zależności od stopnia poszerzenia/uszkodzenia dróg wyprowadzających mocz z nerek. Niewielkiego stopnia poszerzenia miedniczek nerkowych (do 10-15 mm) ulegają w 40-50% spontanicznej regresji po porodzie. Istotne obustronne poszerzenia UKM, w przeciwieństwie do zmian jednostronnych, można próbować leczyć wewnątrzmacicznie.

Guzy nerek

Częstość: bardzo rzadkie u płodów, 1/125 000 noworodków.

Rozpoznanie ultrasonograficzne: zwykle zmiana jest jednostronna, guzy mogą zmieniać położenie nerki, mogą także zastąpić typową strukturę nerek. Mogą mieć bogate unaczynienie, czasem torebkę (ryc. 3).

Ryzyko anomalii chromosomowych i niechromosomowych: małe.

Rokowanie: zależne od rozpoznania histopatologicznego, zwykle dobre.

Piśmiennictwo

1. Pietryga M, Brązert J, Cnota W i wsp. Rekomendacje Sekcji Ultrasonografii Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego w zakresie przesiewowej diagnostyki ultrasonograficznej w ciąży o przebiegu prawidłowym. *Ginekol Pol* 2015;86(7):551-9
2. Moon-Grady AJ, Baschat A, Cass D, et al. Fetal Treatment 2017: The Evolution of Fetal Therapy Centers – A Joint Opinion from the International Fetal Medicine and Surgical Society (IFMSS) and the North American Fetal Therapy Network (NAFTNet). *Fetal Diagn Ther* 2017; 42(4):241-82
3. Nguyen HT, Benson CB, Bromley B, et al. Multidisciplinary consensus on the classification of prenatal and postnatal urinary tract dilation (UTD classification system). *J Pediatr Urol* 2014;982-99
4. Ruano R. Intervention for severe lower urinary tract obstruction: a multicenter case-control study comparing fetal cystoscopy with vesicoamniotic shunting. *Ultrasound Obstet Gynecol* 2015;452-8
5. Paladini D, Volpe P. *Ultrasound of congenital fetal anomalies*. CRC Press 2014:307-46
6. Saccone G, D'Alessandro P, Escolino M, et al. Antenatal intervention for congenital fetal lower urinary tract obstruction (LUTO): a systematic review and meta-analysis. *J Matern Fetal Neonatal Med* 2018;1-161
7. Shamshirsaz A, Ravangard S, Egan J. Fetal hydronephrosis as a predictor of neonatal urologic outcomes. *J Ultrasound Med* 2012;947-54

Badanie ultrasonograficzne u pacjentów z wrodzoną wadą układu moczowego w diagnostyce postnatalnej

dr n. med. Piotr Czarniak

Klinika Chorób Nerek i Nadciśnienia Dzieci i Młodzieży, Gdański Uniwersytet Medyczny

Zalecenie 1. Zaleca się, aby do rozpoznawania wrodzonych wad układu moczowego u dzieci wykorzystywać ultrasonografię jako podstawową metodę diagnostyki obrazowej.

Siła rekomendacji 1A

Rozpoznanie wad wrodzonych układu moczowego (WWUM) u dzieci ustala się dzięki diagnostyce obrazowej. Za podstawową technikę obrazowania przyjęto ultrasonografię (USG), ponieważ badanie to pozwala uwidocznzyć wszystkie elementy układu moczowego, zarówno prenatalnie, jak i po porodzie¹. U dzieci w każdym wieku, a także u płodów USG daje możliwość nieinwazyjnego zobrazowania układu moczowego w każdych warunkach klinicznych. Do głównych zalet metody należy przede wszystkim brak szkodliwego wpływu ultradźwięków na organizm, w tym także na płód i noworodka, co z jednej strony nie naraża osoby badanej na działania niepożądane (na przykład promieniowanie jonizujące), a z drugiej pozwala na powtarzanie badań w zależności od potrzeb klinicznych².

USG została zaakceptowana przez wszystkie środowiska naukowe, w tym przez położników, radiologów, urologów i nefrologów, jako badanie z wyboru w rozpoznawaniu WWUM³⁻⁶.

Zalecenie 2. Zaleca się, aby badanie ultrasonograficzne wykonywał w odpowiednich warunkach specjalista przeszkolony w zakresie rozpoznawania wrodzonych wad układu moczowego.

Siła rekomendacji 1A

Badanie ultrasonograficzne noworodków i niemowląt charakteryzuje się dużą specyfiką w porównaniu z badaniami pacjentów z innych grup wiekowych. Zmieniający się obraz USG nerek w okresie okołoporodowym i po urodzeniu, różnorodność wariantów anatomicznych oraz wad wrodzonych układu moczowego mogą sprawiać trudność w interpretacji wyniku badania i ustaleniu prawidłowego rozpoznania. Dlatego też badanie wymaga uwagi i dużego doświadczenia badającego. Ogólne zasady prowadzenia badania zostały zawarte w załączniku nr 1.

Zalecenie 3. Zaleca się, aby wykonać ponowne badanie USG weryfikujące rozpoznanie u pacjenta z podejrzeniem wady wrodzonej układu moczowego w specjalistycznym ośrodku przed podjęciem decyzji o rozszerzeniu diagnostyki obrazowej.

Siła rekomendacji 1D

Podejrzenie występowania WWUM najczęściej wysuwa się na podstawie badania USG wykonanego w czasie diagnostyki prenatalnej lub postnatalnej na oddziałach neonatologicznych, rzadziej w pierwszych tygodniach po porodzie w opiece ambulatoryjnej. Ustalenie rozpoznania wady powoduje pojawienie się wielu problemów natury medycznej i psychologicznej (u rodziców), których powinien być świadomy każdy wykonujący badanie USG (tab. 1).

Ze względu na różnorodność wrodzonych wad układu moczowego, możliwość ich progresji, różny stopień ryzyka uszkodzenia nerek i układu wyprowadzającego mocz (moczowody, pęcherz moczowy, cewka) przed rozpoczęciem dalszego

Tabela 1. Problemy pojawiające się podczas ultrasonograficznej diagnostyki wad wrodzonych układu moczowego

Problem medyczny	Problem psychologiczny
Wada wymagająca natychmiastowej interwencji urologicznej	Zagrożenie życia dziecka
Wada powodująca upośledzenie funkcji nerek (PChN/PNN) wymagająca natychmiastowej opieki nefrologicznej	Lęk przed utratą funkcji nerek (dializa, przeszczep)
Wada wymagająca dalszej diagnostyki obrazowej i ew. przygotowania do zabiegu urologicznego	
Wada wymagająca dalszej diagnostyki nefrologicznej w trybie ambulatoryjnym	

postępowania konieczne jest wykonanie weryfikującego badania USG w ośrodku specjalistycznym (dwustopniowa weryfikacja wady).

W trakcie diagnostyki WWUM z poszerzeniem układu kielichowo-miedniczkowego (UKM) konieczna jest dokładna

ocena stopnia poszerzenia miedniczki, kielichów i moczowodu, a także szerokości warstwy mięszonej nerek (załącznik nr 2). Na podstawie stopnia poszerzenia i dodatkowych objawów ultrasonograficznych przeprowadza się stratyfikację do grupy ryzyka rozwoju uropatii zaporowej i planuje rozpoczęcie dalszej diagnostyki (załącznik nr 2)⁶.

Piśmiennictwo

1. Beek EJA, van Rijn RR. *Diagnostic Pediatric Ultrasound*. 2015 Thieme
2. *Medical Ultrasound Safety*. Third edition. American Institute of Ultrasound in Medicine 2014
3. Clayton DB, Brock JW 3rd. Prenatal ultrasonography: implications for pediatric urology. *J Pediatr Urol* 2011;7(2):118-25. doi: 10.1016/j.jpuro.2010.12.003. Epub 2011 Jan 12. Review
4. Farrugia MK, Hitchcock R, Radford A, et al.; British Association of Paediatric Urologists. British Association of Paediatric Urologists consensus statement on the management of the primary obstructive megaureter. *J Pediatr Urol* 2014;10(1):26-33. doi: 10.1016/j.jpuro.2013.09.018. Epub 2013 Oct 16
5. Swenson DW, Darge K, Ziniel SI, Chow JS. Characterizing upper urinary tract dilation on ultrasound: a survey of North American pediatric radiologists' practices. *Pediatr Radiol* 2015;45(5):686-94. doi: 10.1007/s00247-014-3221-8. Epub 2014 Nov 25
6. Nguyen HT, Benson CB, Bromley B, et al. Multidisciplinary consensus on the classification of prenatal and postnatal urinary tract dilation (UTD classification system). *J Pediatr Urol* 2014;10(6):982-98. doi: 10.1016/j.jpuro.2014.10.002. Epub 2014 Nov 15. Review

Przeszkoda podpęcherzowa – zastawki cewki tylnej

dr n. med. Stanisław Warchoł

Klinika Chirurgii Dziecięcej, Warszawski Uniwersytet Medyczny

Zalecenie 4. W przypadku prenatalnego rozpoznania lub podejrzenia przeszkody podpęcherzowej zaleca się przeprowadzenie porodu w specjalistycznym ośrodku perinatologicznym.

Siła rekomendacji 1D

Zalecenie 5. U pacjenta z podejrzeniem lub rozpoznaniem przeszkody podpęcherzowej zaleca się założenie cewnika do pęcherza moczowego (cewnik Nelatona, Tiemanna, typu feeding tube) w celu odbarczenia układu moczowego, pobrania moczu do badań oraz wykonania badania ultrasonograficznego w trybie pilnym, w pierwszej dobie życia.

Siła rekomendacji 1D

Zalecenie 6. Zaleca się przekazanie noworodka do ośrodka specjalistycznego urologii lub nefrologii dziecięcej w celu dalszej diagnostyki i leczenia.

Siła rekomendacji 1D

Zastawki cewki tylnej (ZCT) są najczęstszą wrodzoną wadą przeszkodową układu moczowego u chłopców. Wada ta należy do najbardziej uszkadzających układ moczowy (stopień nasilenia zmian w dolnych i górnych drogach moczowych zależy od stopnia przeszkody), a także jest jedną z nielicznych wad wrodzonych układu moczowego stanowiących bezpośrednie zagrożenie życia w okresie noworodkowym. Częstość występowania ZCT wynosi od 1:5000 do 1:8000 przypadków wśród żywo urodzonych chłopców¹⁻⁶.

Niezależnie od optymalnego sposobu postępowania u prawie 1/3 chłopców z ZCT dochodzi do rozwoju przewlekłej choroby nerek¹⁻⁶.

Zastawki cewki tylnej stanowią coraz częściej rozpoznawaną prenatalnie wadę układu moczowego. Obecnie 40-60% przypadków zastawek rozpoznawanych jest przed urodzeniem^{1-3,5,6}.

Mimo dokonywanych od ponad 30 lat interwencji prenatalnych u płodów z rozpoznaniem ZCT (przeciek pęcherzowo-owodniowy, płodowe zabiegi endoskopowe) nadal brakuje jednoznacznej oceny skuteczności i celowości wykonywania takich procedur⁷⁻¹¹.

Rozpoznanie u płodu ZCT na podstawie charakterystycznego obrazu ultrasonograficznego wady powinno skutkować skierowaniem ciężarnej do ośrodka III stopnia referencyjnego w celu dalszego prowadzenia ciąży i porodu w takim ośrodku oraz przekazaniem noworodka po urodzeniu do ośrodka specjalistycznego (urologicznego lub nefrologicznego).

W piśmiennictwie istnieje powszechna zgoda co do sposobu postępowania z noworodkiem z rozpoznaniem lub podejrzeniem przeszkody podpęcherzowej w postaci zastawek cewki tylnej¹⁻⁵.

Wczesne rozpoznanie przeszkody podpęcherzowej w postaci zastawek cewki tylnej (cystourethrografia

Tabela 1. Zasady postępowania z noworodkiem z podejrzeniem/rozpoznanem ZCT w prenatalnym badaniu ultrasonograficznym

1. Założenie cewnika do pęcherza moczowego (cewnik Nelatona, Tiemanna, typu feeding tube) – odbarczenie układu moczowego, pobranie moczu do badań (badanie ogólne, posiew)
2. Badanie ultrasonograficzne w trybie pilnym (w 1 dobie życia) – ocena układu moczowego
3. Włączenie profilaktycznej antybiotykoterapii
4. Wyrównywanie stwierdzanych zaburzeń wodno-elektrolitowych, gazometrycznych
5. Przekazanie noworodka do ośrodka specjalistycznego urologii lub nefrologii dziecięcej w celu dalszej diagnostyki i leczenia
6. Opcjonalnie (przed przekazaniem do ośrodka specjalistycznego): ocena funkcji nerek (po 2 dobie życia)

mikcyjna) oraz właściwe leczenie (cystoskopia z przecięciem zastawek cewki tylnej; u niektórych chłopców konieczność odprowadzenia moczu poprzez wytworzenie przetoki pęcherzowo-skórnej lub przetoki moczowodo-wo-skórnej) zapewnia uzyskanie optymalnych wyników leczenia. Dlatego postuluje się, aby każdy noworodek z podejrzeniem lub rozpoznaniem ZCT był następnie

przekazany do specjalistycznego ośrodka urologii dziecięcej¹⁻⁵.

Zalecany sposób postępowania z noworodkiem płci męskiej ze stwierdzonym prenatalnie obustronnym poszerzeniem górnych dróg moczowych i powiększonym pęcherzem moczowym (podejrzenie ZCT) przedstawiono w tabeli 1.

Piśmiennictwo

1. Casale AJ. Posterior urethral valves and other urethral anomalies. In: Wein AJ, Kavoussi LR, Novick AC, et al. (eds.). *Campbell-Walsh Urology*. 10th ed. Saunders Elsevier, Philadelphia 2012;126:3389-410
2. Tekgül S, Dogan HS, Erdem E, et al. Posterior urethral valves. In: *Guidelines on Paediatric Urology 2016*;17(3)74-8. <http://www.uroweb.org/nc/professionalresources/guidelines/online>
3. Deshpande AV. Current strategies to predict and manage sequelae of posterior urethral valves in children. *Pediatr Nephrol* 2018;33:1651-61
4. Agarwal S. Urethral valves. *BJU International* 1999;84:570-8
5. Holmes N. Management of posterior urethral valves – Up-to-Date. 2018. <https://www.uptodate.com/contents/management-of-posterior-urethral-valves>
6. Farrugia MK. Fetal bladder outlet obstruction: embryopathology, in utero intervention and outcome. *J Pediatr Urol* 2016;12:296-303
7. Morris RK, Malin GI, Quinlan-Jones E, et al.; Percutaneous vesicoamniotic shunting in Lower Urinary Tract Obstruction (PLUTO) Collaborative Group. Percutaneous vesicoamniotic shunting versus conservative management for fetal lower urinary tract obstruction (PLUTO): a randomized trial. *Lancet* 2013;382:1496-506
8. Smith-Harrison LI, Hounen HY, Timberlake MD, Corbett ST. Current applications of in utero intervention for lower urinary tract obstruction. *J Pediatr Urol* 2015;11:341-7
9. Ruano R, Sananes N, Wilson C, et al. Fetal urinary tract obstruction: proposal for standardized multidisciplinary prenatal management based on disease severity. *Ultrasound Obstet Gynecol* 2016; 48:476-82
10. Farrugia MK, Braun MC, Peters CA, et al. Report on The Society for Fetal Urology panel discussion on the selection criteria and intervention for fetal bladder outlet obstruction. *J Pediatr Urol* 2017;13:345-51
11. Clayton DB, Brock JW. Current state of fetal intervention for lower urinary tract obstruction. *Curr Urol Rep* 2018;19:12

Zalecenia wstępnej diagnostyki pourodzeniowej

prof. dr hab. n. med. Marcin Tkaczyk

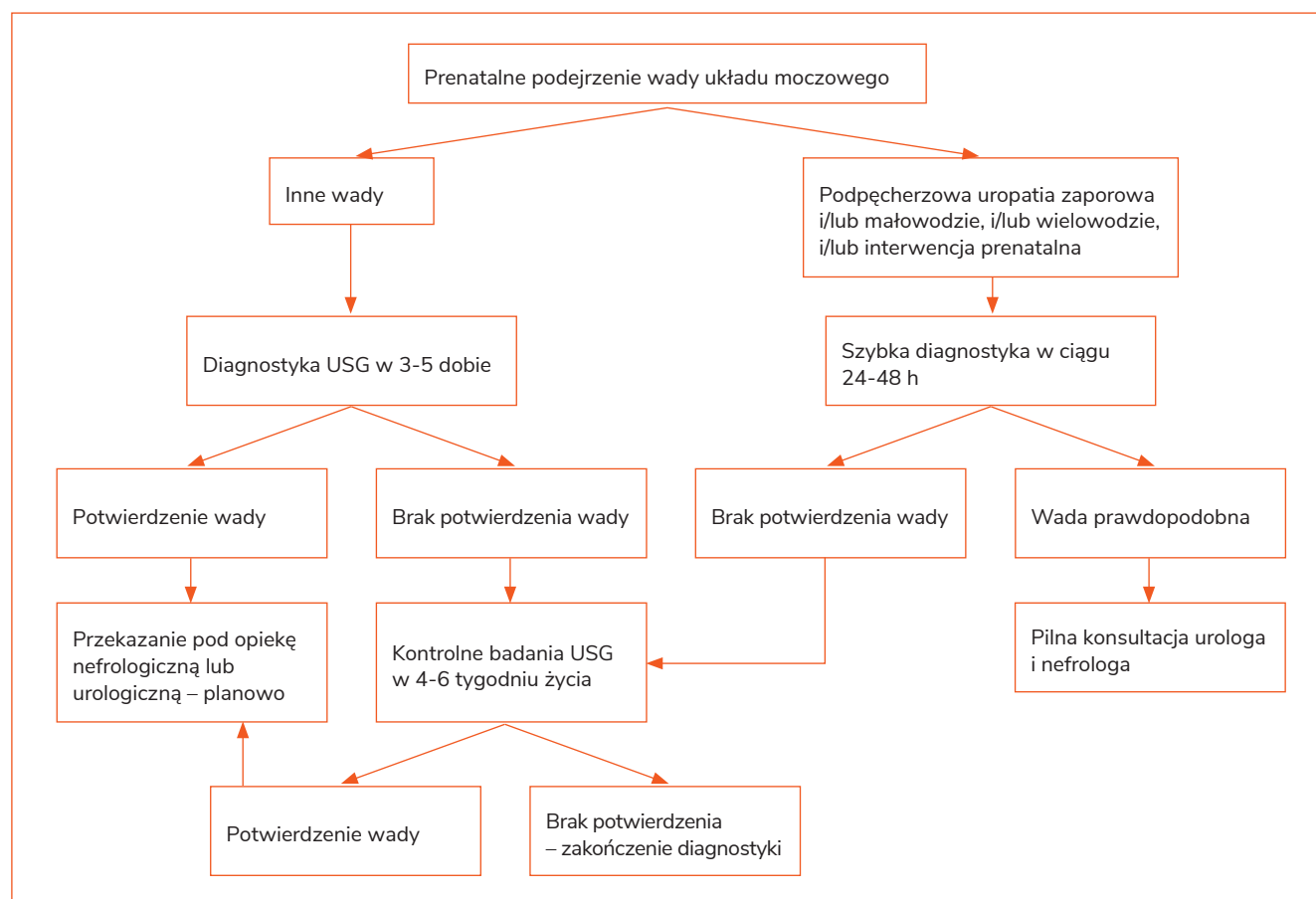
Klinika Pediatrii, Immunologii i Nefrologii, Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi

Zalecenie 7. Zaleca się, by nieprawidłowości budowy układu moczowego wykryte prenatalnie zostały potwierdzone lub wykluczone w badaniach postnatalnych.
Siła rekomendacji 1B

Zalecenie 8. Zaleca się, aby pierwsze diagnostyczne badanie ultrasonograficzne układu moczowego u dzieci z prenatalnym podejrzeniem jego wady odbyło się do 5 doby życia lub do czasu wypisu ze szpitala, z wyjątkiem noworodków z podejrzeniem przeszkody podpęcherzowej, małowodzie

w wywiadzie lub po interwencjach prenatalnych; u tych noworodków badanie ultrasonograficzne należy wykonać w ciągu pierwszych 48 godzin po urodzeniu.
Siła rekomendacji 1C

Zalecenie 9. U dzieci z prenatalnym podejrzeniem wady wrodzonej układu moczowego, która nie została potwierdzona po porodzie, zaleca się wykonanie kolejnego badania ultrasonograficznego w 4-6 tygodniu życia.
Siła rekomendacji 1C

Rycina 1. Postępowanie wstępne u dziecka z prenatalnym poszerzeniem układu kielichowo-miedniczkowego

Wady układu moczowego są jednymi z najczęściej stwierdzanych wad w diagnostyce prenatalnej. Podejrzewane są z częstością sięgającą 3/100 ciąż¹. Najnowsze doniesienia podają niższe wartości – ok. 0,39% prenatalnie i 0,04-0,29% po urodzeniu^{2,3}. W badaniach kohortowych wykazano, że po urodzeniu uzyskuje się potwierdzenie klinicznie istotnej malformacji u ponad 30-40% dzieci, a 10-15% wymaga interwencji chirurgicznej w pierwszym roku życia^{4,5}.

Badania przesiewowe noworodków wykazują wysoką czułość (77%) i swoistość (84%) diagnostyki prenatalnej w wykrywaniu wad układu moczowego⁶. Nie ma badań randomizowanych dotyczących tego aspektu dalszego prowadzenia badań prenatalnych, lecz zasady dobrej praktyki lekarskiej nakazują kontynuację badań po porodzie u dzieci z prenatalnym podejrzeniem wady układu moczowego. Zwraca się na to uwagę we wszystkich dostępnych rekomendacjach^{2,7-9}.

Eksperci z wielu krajów są zgodni co do terminu pierwszego postnatalnego badania ultrasonograficznego. Decyduje o nim rodzaj wady podejrzewanej prenatalnie, towarzyszące wady wrodzone, ogólny stan noworodka oraz ilość wód płodowych. Wady takie, jak: poszerzenie górnych dróg moczowych, agenezja nerki, obecność torbieli w nerkach, zaburzenia echogeniczności miąższu nerek, z reguły powinny być oceniane w 3-5 dobie po urodzeniu.

Fizjologicznie mniejsza ilość moczu wydalanego przez noworodka w pierwszych 2 dobach życia może niekorzystnie wpływać na czułość oceny poszerzenia dróg moczowych¹⁰. W przypadkach wcześniejszego wypisywania dziecka z oddziału noworodkowego z uwagi na dobry stan ogólny USG można wykonać w dniu wypisu i na jego podstawie ustalić dalsze postępowanie^{7,8}.

Wady, które mogą od urodzenia przebiegać z upośledzeniem czynności nerek lub ciężką uropatią zaporową wymagającą odbarczenia, powinny być diagnozowane w trybie pilnym w ciągu 48 godzin od urodzenia¹¹. Ponadto niektóre dane z wywiadu położniczego – małowodzie, wielowodzie i interwencje prenatalne – kwalifikują do przyspieszonej diagnostyki^{1,6,8,9}.

W przypadku wad wrodzonych wynik pierwszego badania po urodzeniu może nie potwierdzić obserwacji prenatalnych. Zdarzyć się to może na przykład w przypadku niewielkich poszerzeń dróg wyprowadzających mocz (UTD 1-2) lub nieznacznych zaburzeń echogeniczności miąższu nerek^{1,4}. Jest to związane z jakością wykonywanych badań skринingowych i/lub naturalnym przebiegiem wady w czasie rozwoju dziecka. Z tego powodu zaleca się kolejne badanie ultrasonograficzne po 4-6 tygodniach od urodzenia w celu potwierdzenia lub wykluczenia wady^{8,10,12}.

Piśmiennictwo

1. Nguyen HT, Benson CB, Bromley B, et al. Multidisciplinary consensus on the classification of prenatal and postnatal urinary tract dilation (UTD classification system). *J Pediatr Urol* 2014;10:982-98
2. Andres-Jensen L, Jorgensen FS, Thorup J et al. The outcome of antenatal ultrasound diagnosed anomalies of the kidney and urinary tract in a large Danish birth cohort. *Arch Dis Child* 2016;101:819-24
3. Tain YL, Luh H, Lin CY, Hsu CN. Incidence and Risks of Congenital Anomalies of Kidney and Urinary Tract in Newborns: A Population-Based Case-Control Study in Taiwan. *Medicine (Baltimore)* 2016;95:e2659
4. Zee RS, Herndon CDA, Cooper CS et al. Time to resolution: A prospective evaluation from the Society for Fetal Urology hydronephrosis registry. *J Pediatr Urol* 2017;13:316
5. Quirino IG, Diniz JS, Bouzada MC et al. Clinical course of 822 children with prenatally detected nephrouropathies. *Clin J Am Soc Nephrol* 2012;7:444-51
6. Kaspar CDW, Lo M, Bunchman TE, Xiao N. The antenatal urinary tract dilation classification system accurately predicts severity of kidney and urinary tract abnormalities. *J Pediatr Urol* 2017;13:485
7. Mallik M, Watson AR. Antenatally detected urinary tract abnormalities: more detection but less action. *Pediatr Nephrol* 2008;23:897-904
8. Sinha A, Bagga A, Krishna A et al. Revised guidelines on management of antenatal hydronephrosis. *Indian J Nephrol* 2013;23:83-97
9. Galiano R, Spasari E. Postnatal management of newborn with antenatal detected urinary tract abnormalities. *J Matern Fetal Neonatal Med* 2011;24(Suppl. 1):107-10
10. Wiener JS, O'Hara SM. Optimal timing of initial postnatal ultrasonography in newborns with prenatal hydronephrosis. *J Urol* 2002;168:1826-9
11. Nguyen HT, Herndon CD, Cooper C, et al. The Society for Fetal Urology consensus statement on the evaluation and management of antenatal hydronephrosis. *J Pediatr Urol* 2010;6:212-31
12. Cloutice-Engle T, Anderson NG, Allan RB, Abbott GD. Diagnosis of obstructive hydronephrosis in infants: comparison sonograms performed 6 days and 6 weeks after birth. *AJR Am J Roentgenol* 1995;164:963-7